

8. Національні процеси в Україні : історія і сучасність. Документи і матеріали : довідник : у 2-х ч. / [за ред. В. Ф. Панібудьласки]. — К. : Вища школа, 1997. — Ч. 2. — 704 с.
9. Павленко В. В. Українсько-болгарські взаємини. 1918–1939 рр. / В. В. Павленко. — К., 1995. — 225 с.

Анотації

Мануилова Е. В. Эволюция теоретических принципов политики коренизации УССР.

В статье проанализирована эволюция становления и трансформация теоретических принципов политики коренизации 1920-х гг.

Manuilova K. V. The evolution of the theoretical principles of the policy of korenization of Ukrainian SSR.

In this article the evolution of the formation and the transformation of the theoretical principles of the policy of korenization of 1920-th are analysed.

Ю. В. Пачос

МІЖАКАДЕМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ (2000–2012 рр.)

Ключові слова: Україна, Польща, Національна академія наук України, Польська академія наук, співробітництво, проекти, конференції.

Ключевые слова: Украина, Польша, Национальная академия наук Украины, Польская академия наук, сотрудничество, проекты, конференции.

Key words: Ukraine, Poland, the National Academy of Sciences of Ukraine, Polish Academy of Sciences, cooperation, projects and conferences.

Українсько-польські відносини останнього десятиліття характеризуються поглибленням двостороннього співробітництва у всіх галузях суспільного життя. На сучасному етапі має надзвичайно важливе значення міжакадемічне наукове співробітництво, що сприяє розвитку та взаємному збагаченню науки як України, так і Польщі. Міжакадемічне співробітництво провідних наукових установ України і Польщі активно розвивається з 1991 р., коли були зняті усі ідеологічні рамки. З того часу

наукові зв'язки успішно підтримувались і розширювались протягом 90-х років ХХ ст. та першого десятиліття ХХІ ст.

Наукові зв'язки академічних установ України і Польщі стали предметом дослідження небагатьох науковців, публікації яких в більшості стосуються періоду співробітництва з 1991 по 2005 р. Так, українсько-польські зв'язки в галузі науки, особливо соціогуманітарного напрямку, в період 1991–1999 рр. були досліджені в дисертації В. В. Лишко [1]. С. Макушко та А. Мірончук дали оцінку стану та перспективам наукового співробітництва академічних установ України та Польщі в 1990-х — на початку 2000-х рр. [2]. О. Коваленко у своїй статті проаналізувала українсько-польську співпрацю наукових установ на початку 2000-х років [3]. Тому наукові зв'язки України і Польщі на сучасному етапі (2000–2012 рр.) потребують дослідження та виокремлення форм та напрямків співпраці.

Джерельну базу, на яку опирається авторка даної статті, становлять матеріали поточного архіву Президії Національної академії наук України (НАН України): річні звіти НАН України, інформаційно-аналітичні довідки про стан та перспективи розвитку українсько-польського науково-технічного співробітництва, а також опубліковані звіти наукових установ НАН України.

За мету авторка ставить проаналізувати міжакадемічні зв'язки України і Польщі в сфері науки, виділити основні форми і напрямки співробітництва та головні перспективи подальшої співпраці.

Національна академія наук України як провідна наукова установа країни має багаторічний досвід творчої співпраці з польськими науковцями. Основними її формами є виконання спільних проектів у рамках угод, спільна участь у низці міжнародних проектів та програм, виконання установами НАН України контрактних замовлень фірм Польщі, науковий обмін. Близько 60 установ НАН України досить активно співпрацюють зі своїми польськими колегами в усіх галузях науки.

Головним партнером НАН України з наукового співробітництва в Польщі є Польська академія наук (ПАН), з боку якої партнерами виступають понад 100 установ, в тому числі 15 інститутів, 8 академій та близько 10 політехнічних інститутів. Відповідно до Протоколу про наукове співробітництво між

НАН України та ПАН на 2009–2011 рр. успішно виконувались 50 спільних дослідницьких проектів за участю 27 наукових установ НАН України. З них 57 % — в галузі фізико-технічних і математичних наук, 36 % — хімічних і біологічних наук та 7 % — суспільних і гуманітарних наук [4, с. 1].

Найбільшу кількість спільних проектів з української сторони виконують: Інститут проблем машинобудування ім. А. М. Підгорного (5); Інститут фізики (4); Фізико-технічний інститут низьких температур ім. Б. І. Веркіна; Інститут фізики напівпровідників імені В. Є. Лашкарьова; Донецький фізико-технічний інститут ім. О. О. Галкіна; Інститут прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача; Інститут геофізики ім. С. І. Субботіна; Державний природознавчий музей (м. Львів) (3); Інститут молекулярної біології і генетики; Інститут біології клітини; Інститут ботаніки ім. М. Г. Холодного (2) [4, с. 1]. Слід зазначити, що значна кількість спільних досліджень проводяться в галузі фізики, математики, матеріалознавства, хімії, біології, наук про життя та екології. Порівняно з минулими періодами зменшився відсоток досліджень в галузі соціогуманітарних та культурних аспектів українсько-польських зв'язків.

За прямими міжінститутськими угодами здійснюються спільні роботи цілого ряду установ НАН України. Так, Інститут прикладних проблем механіки і математики ім. Я. С. Підстригача НАН України проводив та проводить спільні дослідження за двома темами в галузі математичного моделювання та оптимізації фізико-механічних процесів в складних механічних системах в рамках прямих угод про співробітництво з Політехнікою Опольською, факультетом прикладної математики Гірничо-металургійної Академії та Інститутом фундаментальних технологічних досліджень ПАН [5, с. 2].

Укладені та реалізуються довгострокові угоди за узгодженими програмами наукового співробітництва Міжнародним науково-навчальним центром інформаційних технологій та систем НАН та МОН України з Інститутом економіки ПАН та Науково-технічним Центром залізничного транспорту Польщі. Результати виконання проекту «Основні проблеми економік Польщі та України за умов європейської інтеграції» дозволяють використати досвід науковців Інституту економіки ПАН,

що плідно працюють в галузі економетричного дослідження і прогнозування «перехідних» явищ та процесів, за умов інтеграції польської економіки до ЄС, при моделюванні економічних процесів в Україні як державі з «перехідною» економікою [5, с. 2]. Польський досвід трансформування економіки та суспільства становить значний теоретичний і практичний інтерес.

Інститут космічних досліджень НАН і Національне космічне агентство (НКА) України проводить спільні дослідження в галузі геофізики та фізики іоносфери з Центром космічних досліджень ПАН, а також виконує спільні дослідження іоносферних провідників землетрусів з Університетом електрокомунікацій.

Тривалі та плідні наукові зв'язки має Інститут геологічних наук НАН України з такими установами Польщі: Верхньосілезьким філіалом Польського геологічного інституту (м. Сосновець), Інститутом геологічних наук Ягеллонського університету (м. Краків) та установами ПАН — Інститутом геофізики, Інститутом геологічних наук, Інститутом систематики і еволюції тварин, Музеєм Землі [4, с. 2].

Тісно співпрацює з польськими науковими установами соціогуманітарного напрямку Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Укладені та реалізуються довгострокові угоди між Інститутом і Археологічним музеєм Інституту з численними установами Польщі (Інститут археології Жешівського університету, Інститут археології Ягеллонського університету, Інститут археології і етнології університету ім. М. Коперніка м. Торунь, Інститут геологічних наук ПАН та ін.), в рамках яких проводяться археологічні дослідження пограниччя Східної і Центральної Європи та працюють спільні українсько-польські археологічні експедиції та тематичні міжнародні конференції.

На базі Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України з квітня 2007 р. проводить активну науково-дослідну діяльність Центр дослідження українсько-польських відносин. Центр зосередився на комплексному міждисциплінарному вивченні історії суспільно-політичних та культурних взаємин українського і польського народів, проблем міжнаціональних суперечностей та конфліктів, подолання взаємних стереотипів, які перешкоджають розвитку рівноправного співробітництва двох сусідніх народів [6, с. 209–210].

Науковці Інституту української мови НАН України разом з польськими колегами проводять дослідження в рамках проекту «Фонетика і фенологія слов'янських мов»; спільно працюють за міжнародними проектами «Словник суспільно-політичних назв понять країн Центральної і Східної Європи» та «Загальнослов'янський лінгвістичний атлас» [4, с. 3]. З Інститутом славистики Польської академії наук у 2006 р. Українським мовно-інформаційним фондом НАН України (УМІФ) була укладена угода на 2006–2010 рр. про співпрацю зі створення «Електронного польсько-українського і українсько-польського словника» [6, с. 213].

Про результати плідної роботи вчених академічних установ України та Польщі свідчить проведення значної кількості спільних конференцій, семінарів, шкіл та видання спільних наукових праць. Наприклад, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України спільно з Посольством Республіки Польща в 2001 р. провели Польсько-український форум «Україна і Польща — стратегічне партнерство на зламі тисячоліть: історія, сьогоднішня, перспектива» [7, с. 61]. Інститут народознавства НАН України і Науково-технічний центр в Жешуві в 2007 р. провели міжнародну наукову конференцію «Відновлення літературної спадщини пограниччя: сучасність і майбутнє».

Велике значення має участь академічних установ у створенні та діяльності спільних українсько-польських лабораторій: українсько-польської — з каталізу (Інститут сорбції та проблем ендоекології) та українсько-польської — «Хімія поверхні функціональних та гібридних наноматеріалів» (на базі Інституту хімії поверхні ім. О. О. Чуйка НАН України) [8, с. 45].

Вчені обох академій є активними учасниками багатьох міжнародних наукових організацій. Так, багато років триває плідна співпраця з Міжнародним інститутом прикладного системного аналізу (PIASA) та Міжнародною Лабораторією сильних магнітних полів та низьких температур (Вроцлав, Польща), якій у 2008 році виповнилось 40 років з дня заснування. Успішно діє започаткована Інститутом українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України спільно з Варшавським університетом (Польща) Міжнародна післядипломна школа з гуманітарних наук для молодих учених з України, Польщі, Росії, Білорусі, Молдови, держав Балтії [7, с. 210].

Крім роботи в зазначених напрямках установи НАН України активно співпрацюють з польськими партнерами у рамках програм Європейської комісії. Польськими колегами надавалась консультаційна допомога щодо організації та формування мережі інформаційно-консультаційних пунктів Шостої РП Європейської комісії в 2003 р. [8, с. 47]. Спільна участь у Сьомій РП, зокрема у проекті «BILAT-UKR: Розширення білатерального науково-технічного партнерства з Україною», безумовно стане ще однією ланкою, яка поєднує НАН України та ПАН.

Щодо такої форми міжнародного наукового співробітництва, як обмін науковцями, то протягом 2000–2011 рр. ПАН залишається найактивнішим партнером НАН України в цьому напрямку. У 2000 р. на умовах безвалютного обміну відбулося 51 наукове відрядження до Польщі, що перевищило квоту [9, с. 34–35].

Міжакадемічна співпраця Україна та Польщі відбувається в різних напрямках та набуває все нових форм. Напрямки наук, за якими здійснюється співробітництво, охоплюють широкий спектр від природничих до гуманітарних. Українсько-польське співробітництво здійснюється у таких формах: спільні проекти в рамках угод, спільна участь у міжнародних проектах та програмах, зокрема в Сьомій рамковій програмі Європейської комісії, діяльність спільних лабораторій, проведення спільних конференцій, семінарів, шкіл, видання спільних наукових праць, науковий обмін. Перспективними напрямками співробітництва залишаються дослідження в галузях соціогуманітарних, природничих наук та у сфері інформатизації. Таким чином, окремі напрямки та форми двостороннього співробітництва в сфері науки можуть стати темами окремих досліджень. Подальше розширення міжакадемічної співпраці України і Польщі сприятиме поглибленню розвитку стратегічного партнерства.

Джерела та література

1. Лишко В. В. Українсько-польські зв'язки в галузі культури 1991–1999 рр.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01 «Історія України» / В. В. Лишко. — К., 2002. — 16 с.
2. Мякушко С. Стан та перспективи українсько-польського міжакадемічного співробітництва / С. Мякушко, А. Мірончук // Україна і Польща — стратегічне партнерство. Історія. Сьогодення. Майбутнє. — К., 2002. — Ч. II. — С. 159–165.

3. Коваленко О. Українсько-польська науково-педагогічна співпраця. Сучасний етап / Оксана Коваленко // Вища освіта України. — 2006. — № 4. — С. 92–97.
4. Поточний архів Президії Національної академії наук України. (далі — ПА Президії НАН України) — Інформаційно-аналітична довідка про стан та перспективи розвитку українсько-польського науково-технічного співробітництва. — К., 2012. — 7 с.
5. ПА Президії НАН України. — Інформаційно-аналітична довідка про стан та перспективи розвитку українсько-польського науково-технічного співробітництва. — К., 2011. — 6 с.
6. Соціогуманітарні дослідження в Національній академії наук України. 2004–2008: Звіт Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України до 90-річчя Національної академії наук України / Редкол.: В. М. Литвин (голова) та ін. — К., 2008. — 371 с.
7. ПА Президії НАН України. — Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2001 році. У 2-х частинах. — Ч. 2. — К., 2002. — 163 с.
8. ПА Президії НАН України. — Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2003 році. У 2-х частинах. — Ч. 2. — К., 2004. — 145 с.
9. ПА Президії НАН України. — Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2000 році. У 2-х частинах. — Ч. 2. — К., 2001. — 133 с.

Анотації

Ю. В. Пачос. Академическое сотрудничество Украины и Польши на современном этапе (2000–2012 гг.).

В статье рассмотрено и проанализировано академическое сотрудничество Украины и Польши, его формы, направления и дальнейшие перспективы на современном этапе (2000–2012 гг.), подчеркнута важность такого сотрудничества.

Yu.V. Pachos. The academic cooperation between Ukraine and Poland at the present stage (2000–2012).

The academic cooperation between Ukraine and Poland, its forms, direction and future prospects at the present stage (2000–2012) and the importance of such cooperation are reviewed and highlighted in the article.